

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ: АДАПТИВНІСТЬ ТА РОЗВИТОК В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

КРАВЕЦЬ Світлана

кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач відділу зарубіжних систем професійної освіти Інституту професійної освіти НАПН України, Київ, Україна

QUALITY ASSURANCE OF VOCATIONAL EDUCATION: ADAPTABILITY AND DEVELOPMENT UNDER CONDITIONS OF UNCERTAINTY

Svitlana KRAVETS

PhD in Pedagogy, Senior Researcher, Head of the Department of Foreign Vocational Education Systems, Institute of Vocational Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
sveta.kindz@ukr.net

Реформи у професійній (професійно-технічній) освіті (далі – П(ПТ)О) України в нинішніх умовах війни характеризуються низкою заходів й ініціатив, що спрямовані на розвиток людського капіталу, забезпечення євроінтеграції, конкурентоспроможності України у світі, сталого розвитку й добробуту суспільного життя. У цих процесах акцентується увага на дослідженні системи забезпечення якості освіти, метою функціонування якої є: «гарантування якості освіти; формування довіри суспільства до системи та закладів освіти, органів управління освітою; постійне та послідовне підвищення якості освіти; допомога закладам освіти та іншим суб'єктам освітньої діяльності у підвищенні якості освіти», а складовими – «система забезпечення якості в закладах освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти); система зовнішнього забезпечення якості освіти; система забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти» [2].

У розумінні сутності, особливостей розвитку і функціонування системи забезпечення якості П(ПТ)О варто зазначити, що процеси, характерні для цієї системи (планування, забезпечення освітнього процесу, оцінювання, звітування удосконалення, прогнозування тощо), змінюються й адаптуються у контексті сучасних обставин і зростаючих потреб споживачів освітніх послуг. Наприклад, якщо «якість освіти – це відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг», то на вимогу сьогодення активно розробляються, переглядаються професійні стандарти, державні освітні стандарти з конкретних професій, створюються нові освітні програми для первинної професійної підготовки, короткострокові курси для перепідготовки, підвищення кваліфікації дорослого населення, у тому числі й ветеранів війни. Відтак, «якість П(ПТ)О» не є абсолютним поняттям, адже складники та критерії цієї системи постійно удосконалюються, а процеси її функціонування є динамічними.

Методологія Європейської базової рамки забезпечення якості професійної освіти і навчання (EQAVET) передбачає чотири фази: планування (постановка чітких і реальних цілей), впровадження (визначення необхідної структури для досягнення цілей), оцінювання (розробка механізмів збору та оцінки інформації на предмет досягнення цілей) та перегляд (оцінка результатів та внесення необхідних поправок чи змін) й ґрунтується на Європейській рамці кваліфікацій для навчання впродовж життя (EQF), Європейській кредитно-модульній системі професійної освіти і підготовки (ECVET). Для кожної фази циклу визначені критерії якості та орієнтовні дескриптори (показники); загальні індикатори для оцінювання цілей, методів, процедур і результатів навчання. Основними цілями, що вважаються пріоритетними для забезпечення якості професійної освіти і навчання, є: цілі навчання (орієнтовані на

потреби учасників освітнього процесу, споживачів освітніх послуг і зацікавлених сторін); цілі контролю і управління (відповідають політиці та стратегіям); цілі відповідальності (доцільне використання коштів для досягнення результатів діяльності).

В Україні при створенні та функціонуванні внутрішньої системи забезпечення якості освіти та проведення самооцінювання освітніх і управлінських процесів заклади П(ПТ)О керуються методичними рекомендаціями з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах П(ПТ)О. Під внутрішньою системою забезпечення якості освіти розуміється сукупність умов, процедур і заходів, що забезпечують ефективність освітніх і управлінських процесів, які безпосередньо впливають на якість результатів освітнього процесу, формування ключових і професійних компетентностей здобувачів освіти, сприяють всебічному розвитку їх особистості [1]. Водночас, удосконалення критеріїв системи забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти та системи зовнішнього забезпечення якості освіти позначається на розвитку та функціонуванні внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Зважаючи на результати аналізу діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів з питань освіти в частині, що стосується дотримання законодавства з питань освіти і забезпечення її якості Державною службою якості освіти України у 2024 році виокремлено основні проблеми у сфері П(ПТ)О, що потребують вирішення, як на державному, так і на регіональному та інституційному рівнях, зокрема й на рівні внутрішньої системи забезпечення якості П(ПТ)О. Такими недоліками є: не оптимальна мережа закладів П(ПТ)О; фінансування підготовки робітничих кадрів із професій, що не є затребуваними на місцевому ринку праці; не завершена передача з державної у комунальну власність закладів, підпорядкованих МОН України; провадження освітнього процесу за навчальними планами, що не затверджені обласним органом управління освітою та не відповідають чинним професійним стандартам; відсутність належного кадрового забезпечення (особливо у закладах недержавної форми власності); порушення в організації дистанційного навчання; недотримання вимог під час проведення кваліфікаційної атестації здобувачів освіти (створення, затвердження складу та роботи державних кваліфікаційних комісій, видача документів державного зразка) та ін. [3].

Зазначені недоліки стосуються не тільки системи забезпечення якості в діяльності органів управління та установ, що здійснюють зовнішнє забезпечення якості освіти, а й спричинені наявними проблемами у функціонуванні внутрішньої системи забезпечення якості П(ПТ)О. Для вирішення цих завдань актуалізується значення досліджень систем забезпечення якості професійної освіти і підготовки у європейських країнах, зокрема країнах Західної і Північної Європи. Вивчення тенденцій забезпечення якості професійної освіти і підготовки у цих країнах дасть змогу розробити рекомендації щодо врахування їх успішних практик у функціонуванні національної системи забезпечення якості П(ПТ)О, що сприятиме подоланню освітніх втрат та підвищенню якості П(ПТ)О в умовах невизначеності.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Наказ МОН України №509 від 06 травня 2021 р. / МОН України [офіц. сайт]. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-z-pitan-formuvannya-vnutrishnoyi-sistemi-zabezpechennya-yakosti-osviti-u-zakladah-profesijnoyi-profesijno-tehnicnoyi-osviti>

2. Про освіту: Закон України від 05 вер. 2017 р. № 2145-VIII // Законодавство України / Верховна Рада України : [офіц. веб-портал]. URL: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page/;](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page/)

3. Типові недоліки в діяльності місцевих органів управління освітою у 2024 році / Державна служба якості освіти України [офіц. сайт]. URL: <https://sqe.gov.ua/analiz-oms-2024/>.

References:

1. Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii z pytan formuvannia vnutrishnoi systemy zabezpechennia yakosti osvity u zakladakh profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity. Nakaz MON Ukrainy №509 vid 06 travnia 2021 r. / MON Ukrainy [ofits. sait]. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-z-pitan-formuvannya-vnutrishnoyi-sistemi-zabezpechennya-yakosti-osviti-u-zakladah-profesijnoyi-profesijno-tehnichnoyi-osviti>

2. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05 ver. 2017 r. № 2145-VIII // Zakonodavstvo Ukrainy / Verkhovna Rada Ukrainy : [ofits. veb-portal]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page/> ;

3. Typovi nedoliky v diialnosti mistsevykh orhaniv upravlinnia osvitoiu u 2024 rotsi / Derzhavna sluzhba yakosti osvity Ukrainy [ofits. sait]. URL: <https://sqe.gov.ua/analiz-oms-2024/> .

АДАПТАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В БОМБОСХОВИЩАХ ПІД ЧАС РАКЕТНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

ЛУК'ЯНЕНКО Олена

бакалавр психології, практичний психолог, здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня, кафедри управління, адміністрування та спеціальної освіти, спеціальності 231 "Соціальна робота" ННІМП ДЗВО "Університет менеджменту освіти", м. Київ, Україна

ADAPTATION OF EDUCATIONAL STAFF TO THE ORGANIZATION OF LEARNING IN BOMB SHELTERS DURING A MISSILE ALERT

Olena LUKIANENKO

Bachelor of Psychology, practical psychologist, Master's degree student of the second (master's) level, Department of Management, Administration and Special Education, majoring in 231 "Social Work", State Institution of Higher Education University of Educational Management of National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine
Lukyanenko_lena@ukr.net

В умовах сучасної військової агресії та загрози ракетних обстрілів, освітня система України стикається з новими викликами. Педагогічні працівники є тими людьми, які мають працювати з даними викликами. Адаптація педагогічних працівників до організації навчального процесу в бомбосховищах є надзвичайно важливим аспектом забезпечення безпеки учнів і підтримання якості освіти. В цій роботі окреслюються ключові аспекти адаптації педагогів у таких умовах.

Основними викликами, які стоять перед педагогами під час ракетної небезпеки можна назвати:

- Фізичні умови. Бомбосховища часто не призначені для тривалого перебування людей, що ускладнює проведення навчальних занять. Обмежений простір, відсутність природного освітлення та необхідність дотримання санітарних норм створюють додаткові труднощі.

- Психологічний стан учнів та педагогів. Стрес, пов'язаний із загрозою ракетних обстрілів, негативно впливає на емоційний стан учнів і вчителів. Важливо враховувати психологічні потреби всіх учасників навчального процесу. Діти з числа внутрішньо переміщених осіб можуть потребувати особливої уваги з огляду на пережиті травмуючі події, пов'язані з війною.

Педагоги, так само як і учні, можуть мати травмуючий досвід, пов'язаний з війною і ракетна небезпека може так само негативно на них впливати. Тому, педагогічні працівники мають володіти необхідними навичками саморегуляції та боротьби з тривогою – щоб мати можливість допомогти як собі так і дітям. На рівні навчального закладу можуть використовуватись такі стратегії адаптації педагогічних працівників: